

77 % av inntøkuni frá tí almenna (sí talvu). Tá ber ikki til at kalla seg bónda, tá er man lobbyistur. Teir føroysku bóndurnir royna eins og aðrir at gloyma, hvussu nógv teir tjena uppá sitt lobbyvirksemi. Hetta talið má finnast við at leggja saman virðið av at fáa skattgaldarans jørd (sum varð yvirtikin frá Kongi í 1956) fyrri onki, studningin á fíggarlógini, víðarileigu av jørdini, endurgjald fyrri skattgaldarans ognartøku av síni egnu jørd (sic!), næstan rentufrið lánini og ymsar tekniskar fyrimunir so sum immunitet yvirfyri kreditorfylling. Var eg Páll, var eg eisini oftari í bløðunum enn í hagamum.

Bøndur í...	fáa % av inntøku frá tí almenna
Schweitz	80
Norra	77
EU	49
USA	30
N. Zealandi	4

Kelda: The Economist

Samansvørging ímóti brúkararanum

Annars hava iløgurnar í mjólkjarframleiðslu seinnu árin eisini givið framburð. Men meðan vit liberalu høvdu væntað, at eitt útbøð størri enn eftirspurningurin skuldi ført við sær lægri brúkaraprisir á mjólk og møguleika at avtaka rakstrarstudningin, ið er nakað av tí mest skaðiliga í einum marknaðarbúskap, so hevur eitt sjálvútnent kartell ásett eina kvotaskipan fyrri mjólkjarframleiðsluna. Hetta má sigast vera ein samansvørging móti brúkararanum og marknaðinum, sum ein effektiv monopollógáva má taka sær av. Ber ikki til at hava fleiri mjólkjarvirki, sum kappast á einum frim marknaði, so má eitt monopoleftirlit áseta prisin, so at hann lækkar samsvarandi hækkandi útbøðnum. Hetta tryggjar eina kapping millum mjólkjarframleiðararnar, so at teir eins og øll onnur nýðast alsamt at rationalisera framleiðsluna, skifta til aðra framleiðslu, sleppa sær av við tapsgevandi partar av virkseminum ella fara úr framleiðsluni - fallit. Dalsgarð: "Dugnligir bøndur fara helst at klára seg undir øllum umstøðum".

Marknaðarbúskapur hevði fingið prisin niður

Á fundi í Føroyahúsum í Kjöpinhavn hevði Roar Olsen, landbúnaðarlesandi, 23/1-1994 áhugaverdan fyrilestur. M.a. kom fram, at føroyska mjólk.n kostar væl meira at framleiða (4,63 kr./l) enn tað hevði kostað at innflutt mjólkina (3,50 kr./l). Mjólkjarfram-

leiðslan gevur sostatt idag eitt negativt ikast til føroyska búskapin. Teir, ið tosa um at lækka kostnaðarstøðið, kundu sostatt gjørt hetta í ein ruff við at loyvt innflutningi. Ístaðin fyriskipaði Hin Føroyski Mjólkflokkin sum eina av fáum broytingum í fíggarlógargruppskotinum seinast eini hækking í rakstrarstudninginum til Páll og teir uppá eina millión krónur! Sjálvsagt hevði ein kappingarfør vinna undir marknaðartreytum tó fingið framleiðslukostnaðin niður.

Hvat er hegning, og vit tá vert, tá ið babba telur mest

Støðan hjá hesum neytarðum lýsist einabest við at hyggja at einum garði, sum fyrri nøkrum árum síðani stóð umrøddur í Sosialinum. Bóndin, ið hevði fingið doktrahaetti í jarðarbrúki, fekk ikki garðin av teirri orsök. Men tá hann átti "rætta babba" fekk hann sitt almenna starv. Hann greiddi frá, at til bar hjá honum at økja neytatalið heilt betýðiligt, og hetta hevði fingið eindarkostnaðin niður. Um seyðahaldið segði hann, at tað hjá honum bert var hjáputur og gav ikki nógv av sær

samanborðið við stríðið. Var marknaðarbúskapur í Føroyum, bar til hjá einum bónda at selja virksemin, ið minst gevur av sær, til teirra, sum hava hug og tíð at sjabbast við seyðin. Við hesi søluinntøku og møguleikum láni við veð í jørdini hevði verið gjørligt hjá honum at fíggað eina iløgu í nýggjan bø og fleiri neyt. Síðani hevði hann útkonkurerað aðrar bøndur. Um hetta ikki eydnabist honum, ti onkur annar var biligari, hevði tað verið spell fyrri hann, men ongan annan. Tvørturímóti hevði tá borið til hjá onkrum øðrum at keypt jørdina og fjøsið biliga og framleitt uppaftur biligari. Vinnarin hevði í øllum førum verið brúkarin - skattgaldarin.

Vinnan fastfryst í síni feudalu skorp

Men tað ber jú ikki til at realisera virðið av jørdini. Bóndin, ið leggur frá sær, fær onki burtur úr einum skuldarfriðum væl røktum garði. Arvingurin fær valið ímillum at reka garðin ella onki. Jarðarbrúkið er fastfryst í síni feudalu skorp. Arvingurin tekur tí við festinum og fær í øllum førum fyllt hjallin um heystið - ættarlið av Sugguni, Pól á Kletti, skrivur í ein-

Fjølín nr. 1/94

Páll Paturson greiddi soleiðis frá á einum fundi í Havn, hvussu gerast má undir núverandi skipan: "Fara vit so hinvegin og driva ein garð fyrri okkara egnu skuld, og vilja vit enda við at eiga so nógv, sum til ber, er bert at læna sum mest". Harvið spælir festarnar svartaper víðari til næsta festara. Propagandamálaráðharrin hjá Siggert II Páll av Sugguni, Pól á Kletti, skrivur í ein-

um av sínum óendaligu greinarøðum hin 26/3-1994 um munin okkara millum. Hann greiðir frá, hvat hendir, um vit óðalsmenn ikki halda okkara skyldur. So verður jørdin seld á tvingsilssølu. Men sambært blaðmanninum ber ikki til at gera so ímóti bóndrunum, tí teir hava sitið við jørdini í fleiri ættarlið (álvaratos!). Hann greiðir "objektivt" frá í hesi tíðindagrein, at tað tí var eitt óført uppskot, ið tá var frammi, um at sanera tær 86.000.000 krónurnar bóndurnir hava í reelt rentufrið lánun - væl at merkja um teir afturfyrri høvdu minkað mjólkjarframleiðsluna!

Bøndur og fátaekt fjóð

Umframt bøndurnar og teirra andaligu trælir og so okkum frælslyntu eru í Føroyum fólk, ið misskilja støðuna fullkomuliga og tí ímóti sínum egnu áhugamálum halda við Pól og Páll. Ein teirra er Oddvør Johansen, sum skrivur í bløðunum, at privati ognarrætturin til jørdina hevur havt við sær, at traðirnar í Havn blivu bygdar. Hetta er ein spurningur um býarplanlegging - privati jørd ella almenn. Somuleiðis er stuðul til smáplássini eisini ein spurningur um lóggávu - privat jørd ella almenn. At havnarmenn (og ein herlev-

bugvi) keypa jørd á bygd er ein fylgja av, at teir omanfyrri 500 umsøkjararnir til traðir í Havn ikki fáa burturav arvelgu privilegiumum hjá Hanusi Vang just vegna tess, at tey eru almenn. Takið einar tusund traðir burturav til leigu kring Havnina - herundir sjálvsagt Koltur, sum samstundis skuldi nøkta tervin á summarhúsum á bygd. Eg taki fult undir við at smábýgdarnar antin fáa stuðul ella varðveita festini til tess at tryggja framhaldandi búseting. Men hetta verður ikki gjørt við at lata ríkmenn í Suðurstreymi halda silvurbrúðleyp í egnum fjøsum ella útnýtta forminni til vinnulig endamál.

Óðalsmenn og smáfestarar eru ikki at kenna at

Teir allarflestu festarnir eru tó hverki jarðarbrúkarar bruturav, lobbyistar ella skuldarreyvar. Vanliga eru flestu festarar ikki at kenna frá okkum óðalsmonnum. Teir hava nakrar gyllin - ofta í sama haga sum vit, og teir leggja stóru æðru í at røkja jørdina so væl sum gjørligt. Teir liva flest allir av øðrum arbeiði, men jørdin er teirra stoltleiki, og við gleði sigga teir fram til at lata sínum arv-

